

PENGE PÅ EN KULSORT FREMTID

DANSKE BANK OG
NORDEA HAR 40
MILLIARDER KRONER I
SELSKABER, DER LAVET
NYE KULKRAFTVÆRKER

Bankkunders penge ender
i kulselskaber og binder os
til en fossil fremtid

Juni 2020

Foto: Hans Braxmaier via Pixabay

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE **act:onaid**

INDHOLD

04 | DET VISER NOTATET

06 | BANKER I DANMARK UNDERGRAVER
PARISAFTALEN

07 | LIVLINE TIL EN DØDSDØMT INDUSTRI

08 | UNIPER/FORTUM - EN FOSSIL BOMBE

10 | SUMITOMO - JAPANS KULGIGANT

11 | BANKERNES KLIMAPOLITIKKER

12 | ANBEFALINGER TIL BANKERNE

13 | ANBEFALINGER TIL REGERINGEN

14 | OM NOTATET

DET VISER NOTATET

POINTERNE:

- DANSKE BANK OG NORDEA HAR **40 MILLIARDER KRONER** I VIRKSOMHEDER, DER LAVER NYE KULKRAFTVÆRKER
- DE ER BLANDT DE **STØRSTE LÅNGIVERE I VERDEN** TIL SELSKABER, DER PLANLÆGGER NYE KULKRAFTVÆRKER
- DE TO STØRSTE BANKER I DANMARK **HALTER BAGEFTER**: EN RÆKKE BANKER HAR ALLEREDE STOPPET INVESTERINGER I VIRKSOMHEDER, DER LAVER NYE KULPROJEKTER
- BANKERNES **KLIMAPOLITIKKER ER RINGE**. VIRKSOMHEDER, DER LAVER NYE FOSSILE PROJEKTER SKAL IKKE STØTTES
- DANSKE BANK INVESTERER I 24 SELSKABER, HVIS NYE KULKRAFTVÆRKER VIL SKABE **12 GANGE MERE ENERGI** END REGERINGENS TO NYE ØER MED HAVVINDMØLLER
- **REGERINGEN MÅ FORHOLDE SIG TIL PROBLEMET**. I KLIMAPARTERNERSKABET FOR FINANSSEKTOREN ER DER INTET OM AT STOPPE INVESTERINGER I FOSSILE BRÆNDSLER.

INVESTERINGERNE:

- DANSKE BANK OG NORDEA HAR MILLIARDER I **UNIPER, FORTUM OG SUMITOMO**.
- UNIPER VIL ÅBNE ET NYT KULKRAFTVÆRK I TYSKLAND I 2020. UNIPER **UDLEDER MERE CO2 END HELE FINLAND**.
- UNIPER **TRUER DEN HOLLANDSKE STAT MED SAGSANLÆG** – EFTER REGERINGEN FREMLAGDE EN PLAN OM UDFASNING AF KUL
- FORTUM **EJER 8 KULKRAFTVÆRKER** OG ER MODERSELSKAB TIL UNIPER
- SUMITOMO VIL BYGGE **TO NYE KULKRAFTVÆRKER**, HAR ÅBNET TRE ANDRE I 2017-'19 OG LEDER EFTER MERE OLIE I NORDSØEN

BANKER I DANMARK UNDERGRAVER PARISAFTALEN

Forbruget af kul i Danmark er faldet gennem årtier, men Danske Bank og Nordea finansierer stadig i dag virksomheder, der laver nye kulkraftværker ude i verden. Det finder sted på trods af, at kulbaseret energiproduktion skal reduceres med 61-78% inden 2030 ifølge FN's klimapanel, hvis 1,5-graders målsætningen skal kunne nås.¹ Kulkraftværker har en levetid på mere end 30 år og ethvert nyt kraftværk vil derfor underminere Parisaftalen. Ikke desto mindre er der mange nye kulkraftværker på vej. Hvis de planlagte kulkraftværker i verden etableres, vil det betyde en stigning af energi fra kul på 28%.²

Alligevel har de to største banker i Danmark milliarder i forsyningsvirksomheder, som Uniper, Sumitomo og Fortum, der etablerer nye kulkraftværker samt olie og gas aktiviteter med så lange perspektiver, at de også er i strid med målsætningen om nuludledning i 2050. Det hænger ikke sammen med Danske Bank og Nordeas' egne udsagn. Nordea anerkender Parisaftalen og dens målsætninger,³ og Danske Bank har afgivet et såkaldt "Paris Pledge for Action", hvor banken har forpligtet sig på at gøre sit for at leve op til Parisaftalens mål.⁴

Danske Bank og Nordea investerer alligevel i selskaber, som systematisk undergraver de klimamål, som de selv vedkender sig.

EN ANDEN VEJ ER MULIG

Der er brug for, at Danske Bank og Nordea strammer deres regler for investeringer i fossile brændsler. Bankernes regler er da også meget begrænsede. Nordea har en regel for, hvor meget en virksomheds indkomst må komme fra kulminer, mens Danske Bank trods alt også sætter grænser for energi- og varmeproduktion fra kul. Men begge politikker er mangelfulde: Der er en lang række aktiviteter i kulsektoren, som de ikke tæller med, og der er ingen regler for virksomheder, der laver nye fossile projekter som kulkraftværker. Derudover har bankerne ingen regler for konventionel olie- og gasproduktion. Det skal der laves om på.

Og det kan dog sagtens lade sig gøre. F.eks. har verdens 8. største bank, den franske bank Crédit Agricole, stoppet finansielle ydelser til virksomheder, der planlægger nye kulprojekter.⁵ Europæiske investorer, der råder over mere end 7.000 milliarder dollars i aktiver, har allerede lavet politikker, der stopper investeringer i virksomheder, der udvikler kulkraft.⁶ Banker i Danmark bør følge disse eksempler.

Men vi kan ikke bare vente på bankerne. Den danske regering må også finde løsninger på problemet. Ellers risikerer vi, at bankernes investeringer ude i verden undergraver alle de svære og nødvendige klimatiltag, vi laver herhjemme. Det skal være slut med at sætte penge på en kulsort fremtid. Fremtiden skal være grøn.

LIVLINE TIL EN DØDSDØMT INDUSTRI

Danske Bank og Nordea finansierer i stort omfang virksomheder, der er i gang med at udvide deres kulkraftkapacitet. Denne data er gjort offentlig tilgængelig af den tyske klima- og menneskerettighedsorganisation Urgewald på hjemmesiden Coalexit.org. Se sidste afsnit i notatet for mere information om udarbejdelsen af dataen.

Danske Bank og Nordea har tilsammen 39,8 mia. kr. i virksomheder, der udvider deres kulkraftkapacitet. Dette tal indebærer både bankernes køb af obligationer, aktier samt udstedelse af lån og såkaldt underwriting.⁷

Danske Bank har i alt 16,2 mia. kr. i virksomheder, der udvider med ny kulkraftkapacitet. Dataen er oprindeligt fra sept. 2019, men er tilpasset på baggrund af bankernes aktuelle investeringer og eksklusionslister.

MILLIARDER INVESTERET

I sept. 2019 havde Danske Bank investeringer i 43 selskaber, der er i gang med at udvide deres kulkraftkapacitet, men på Danske Banks seneste eksklusionsliste fra marts 2020 er 11 af disse nu ekskluderet. Danske Bank kan fortsætte deres investeringer i 32 selskaber, der laver nye kulkraftværker. I april oplyste Danske Bank til MS, at de aktuelt har investeringer i 24 af disse selskaber. Det er disse 24 investeringer samt lån og underwriting til selskabet Fortum, der i alt giver 16,2 mia. kr.

Disse 24 selskaber planlægger nye kulkraftværker, der vil generere 50 GW energi.⁸ Til sammenligning vil regeringens to nye energigør med havvindmøller levere 4 GW,

Nordea har i alt 23,6 mia. kr. i selskaber med nye kulprojekter på vej.

Dette notat fokuserer på tre af de selskaber, som begge banker har millioner i. Først og fremmest deres finansiering af det finske statsejede selskab Fortum, som står for langt størstedelen af midlerne (37 mia. kr.). Fortum er moderselskab til det tyske selskab Uniper, som de to banker også har 15 mio. kr. investeret direkte i. Det tredje selskab er den japanske virksomhed Sumitomo, som Danske Bank og Nordea tilsammen har 45 mio. kr. i.

ENORME LÅN TIL KULSELKAB

Nye kulkraftværker er i meget lille omfang finansieret af projektf finansiering, der går direkte til projektet. Derimod er nye kulprojekter primært finansieret af generel finansiering af virksomheden - ofte lån. Lån til virksomheder, der udvider deres aktiviteter i kulsektoren, spiller altså en væsentlig rolle i at finansiere nye kulprojekter.⁹ Ser man specifikt på lån, er Danske Bank verdens 16. største långiver til virksomheder, der udvikler nye kulprojekter. Nordea er den 17. største långiver.¹⁰ Danske Bank og Nordea har begge givet 15,2 mia. kr. i lån ml. 2017-2019 til virksomheder, der udvikler nye kulprojekter. De har givet det samme beløb, da de begge har udstedt deres lån til virksomheden Fortum Oyj gennem en fælles låneaftale. Det kontroversielle selskab Fortum, og dets datterselskab Uniper, vil blive beskrevet i næste afsnit.

¹ IPCC Special Report: Global Warming of 1.5 °C (2018)

² UK's Dirty Coal Secret (dec. 2019)

³ Nordea Position Statement Climate Change (maj 2019)

⁴ Danske Bank Position Statement Climate Change (sept. 2019)

⁵ <https://www.gtreview.com/news/sustainability/84497/>

⁶ "Banks and Investors Against Future" (dec. 2019)

⁷ Underwriting el. investment banking henviser til, at banker rejser investeringskapital for virksomheder ved at udstede aktier el. obligationer på deres vegne og sælge dem videre til investorer som eksempelvis pensionskasser.

⁸ Denne data er også gjort offentlig tilgængelig af Urgewald m.f. via <https://coalexit.org/>

⁹ The UK's Dirty Coal Secret (dec. 2019)

¹⁰ Banks and Investors Against Future (dec. 2019)

UNIPER/FORTUM – EN FOSSIL BOMBE

Fortum Oyj er et finsk statsejet forsyningselskab. Fortum har investeret i vedvarende energi, men ejer 8 kulkraftværker og er medejer af yderligere to. På trods af at Fortum har reduceret deres brug af fossile brændsler, så producerer Fortum stadig 80% af deres varme og 41% af deres energi med fossile brændsler.¹¹

Fortums aktiviteter er i sig selv kontroversielle, men deres aktiviteter gennem datterselskabet Uniper er måske endnu mere problematiske. Danske Bank og Nordea har som nævnt også direkte investeringer i Uniper. Gennem de seneste år har Fortum købt en større og større del af Uniper og ejer i dag 73,4% af aktierne.¹² Uniper er derfor under kontrol af Fortum og er deres datterselskab.

I 2018 udledte Uniper mere CO2 end hele Finland tilsammen. 80% af Unipers varmeproduktion kommer fra fossile brændsler, og selskabet er involveret i både nye gas- og kulprojekter.¹³ I januar 2020 meldte Uniper ud, at de vil skære substantielt ned på deres udledninger, men på intet tidspunkt har hverken Fortum eller Uniper udtrykt ønske om at stoppe de nye fossile projekter.

UNIPERS NYE KULKRAFTVÆRK

Uniper er i dag Europas femtestørste operatør af kulkraftværker, og i midten af 2020 vil Uniper åbne endnu et kulkraftværk i Tyskland - kraftværket 'Datteln 4'.

Europas største kapitalforvalter Amundi og syv andre store investorer offentliggjorde i marts 2020 et brev til moderselskabet Fortum Oyj, hvor de bl.a. rejser kritik af Fortums støtte til opførelsen af Unipers nye kulkraftværk i Tyskland. De skriver: *"We believe opening the plant is not compatible with an ambitious decarbonisation trajectory and endangers the 2030 deadline for phasing out coal in the OECD"*.¹⁴ Uniper har meldt ud, at de vil holde kraftværket kørende indtil 2038.¹⁵

Som en del af investor-netværket Climate Action 100+, er Nordea også afsender på et offentligt brev til Fortum, for bl.a. at få dem til at lave en udfase kul i både Fortum og Uniper i 2030.¹⁶ Danske Bank er også en del af Climate Action 100+, men var ikke medunderskriver på brevet. Vi hilser initiativet fra Nordea velkomment.

Der er dog desværre ingen konsekvenser skulle Fortum og Uniper ignorere opfordringen i brevet. Det ville skabe et reelt incitament for forandring, hvis bankerne havde en klar politik, der ville sætte en stopper for at lægge penge i selskaber, der ikke foretager de nødvendige skridt mod opfyldelsen af Parisaftalen. Dialog med selskaber kan være godt, men Danske Bank og Nordea bør først og fremmest lave konkrete regler på linje med Parisaftalen, som interaktionen kan tage udgangspunkt i. Kun på den måde kan vi sikre, at bankunders penge ikke ender i selskaber som Uniper, der laver nye kulkraftværker.

UNIPERS NYE GASPROJEKTER

Ud over Unipers kulaktiviteter er selskabet ved at bygge Tysklands første Liquefied Natural Gas (LNG) terminal, som oprindeligt skulle være operationel i 2023. Men da det ligger i et særligt naturområde, så er det forsinket.¹⁷ Terminalen skal bruges til at importere fossilt gas – sandsynligvis gas udvundet ved fracking i USA og Canada. Investeringen i terminalen vil først have betalt sig tilbage efter mindst 30 år, og er altså et langvarigt projekt, som vil være i direkte konflikt med vores forpligtelser på nul CO2-udledning i 2050.¹⁸

Derudover er Uniper en af de finansielle investorer i gasledningen North Stream 2, der skal bringe russisk gas til Tyskland. North Stream 2 har været et kontroversielt projekt i Danmark, da ledningen blev godkendt af energistyrelsen i efteråret 2019 til at gå tæt forbi Bornholm.

Tilmed er Uniper også finansiell investor i gasledningen mellem Azerbaijan og Italien. Denne gasledning er, som Azerbaijans energiminister Ntig Aliyev siger, *"projected to remain active for 50-60 years"*.¹⁹ Langt efter Parisaftalens målsætning om nuludledning i 2050.

Selvom gas ofte bliver fremhævet som et transitionsbrændstof, som er mindre skadeligt end olie og kul, så er disse nye gasprojekter så omfattende og langsigtede, at de først har tjent sig ind efter flere årtier. Det bliver således svært at skifte til vedvarende energi tids nok til at opfylde Parisaftalens målsætninger.

UNIPER TRUER HOLLAND MED SAGSANLÆG

Uniper har et kulkraftværk i Holland og har offentligt truet den hollandske regering med sagsanlæg, efter at regeringen annoncerede en lov, der skulle udfase kul i 2030. Den målsætning er helt linje med Parisaftalen, men Uniper ønsker, at dets kulkraftværk skal køre helt til 2056.

At kul skal udfases hurtigst muligt, kan dog ikke komme som en overraskelse for Uniper. Allerede i 2008, da konstruktionen af kraftværket begyndte, stod det klart, der skulle ske hurtige og dramatiske reduktioner af CO2-udledningen, og at kul er en meget stor udleder. Nu truer Uniper den hollandske stat med sagsanlæg for at få en erstatning på en mia. euro. Og Fortum forsvarer det.²⁰ Uniper overvejer at gøre brug af den kontroversielle Investor-State Dispute Settlement (ISDS) regel, der gør det muligt for en virksomhed at anlægge sag mod en stat.

Alle investorer bør tage det alvorligt, at Fortum og Uniper ikke respekterer det demokratiske valg om at udfase kul i Holland. Derudover illustrerer denne sag faren ved at etablere nye fossile projekter, som virksomhederne for alt i verden vil holde i gang, så længe de stadig er funktionelle. Også når det strider mod Parisaftalen.

¹¹ 64% fra fossilt gas og 16% fra kul (tal for 2018). Fortum for Future? (feb. 2020).

¹² <https://www.fortum.com/media/2020/05/fortum-corporation-january-march-2020-interim-report-solid-results-volatile-market-environment>

¹³ "Fortum for Future?" (feb. 2020).

¹⁴ Investor letter to the CEO and the board: Fortum facing regulatory, litigation and market risks from coal plans misaligned with the Paris Agreement (2020).

¹⁵ <https://energy.economictimes.indiatimes.com/news/coal/uniper-to-demand-meaningful-compensation-for-datteln-4-plant/68374051>

¹⁶ Brevet vil blive overleveret og offentliggjort i forbindelse med Fortum's generalforsamling i 2020.

¹⁷

¹⁷ https://urgewald.org/medien/fortum-transition-myth-meets-fossil-reality?fbclid=IwAR0MTwdDYsymStrAjfmQJfWoPNn7sxU9XV_aBqcVnjW7aPTyZVoEbobf0Pk

¹⁸ Fortum for Future? (feb. 2020)

¹⁹ Can The Climate Afford Europe's Gas Addiction? (nov. 2017)

²⁰ <https://www.fortum.com/about-us/blog/forenergy-blog/7-things-to-know-about-fortums-uniper-acquisition>

SUMITOMO – JAPANS KULGIGANT

Danske Bank og Nordea finansierer én Japans største kulvirksomheder, Sumitomo Corporation. Selskabet vil etablere to nye kulkraftværker og en udvidelse på en eksisterende. I 2017-2019 har Sumitomo allerede åbnet tre kraftværker og udvidet en eksisterende.²¹ Danske Bank og Nordea har aktier for hhv. 32 mio. kr. og 13 mio. kr. i selskabet.

De to banker har ca. en milliard i de fem største kulvirksomheder i Japan – de såkaldte 'Big Five'.²² Nordea har investeringer i alle fem, mens Danske Bank i dag har penge i fire. Sumitomo er en af dem.²³

NY POLITIK – MERE AF DET SAMME?

I 2019 offentliggjorde Sumitomo en ny strategi for kul, som ved første øjekast så lovende ud. Sumitomo meldte ud, at virksomheden ikke vil udvide deres kulkraftværker – men dette uddybes med, at beslutninger træffes fra sag til sag og i tilfælde, hvor det er essentielt for den lokale udvikling, så vil de lave undtagelser. Selskabet nævner konkret, at det planlagte kulkraftværk i Vietnam stadig vil blive etableret.²⁴ På trods af at konstruktionen endnu ikke er i gang, og at det først skal åbnes i 2023-'24. Der er heller ikke noget, der tyder på, at de andre planlagte kraftværker vil blive stoppet.

I den samme rapport annoncerede Sumitomo at holde termisk kulproduktion på det nuværende niveau og ikke at udvikle nye miner. Til gengæld vil de fortsat udvikle kulinfrastruktur. Sumitomo ser Rusland, Mongoliet og Indonesien, som vigtige lande for nye kulprojekter. På selskabets hjemmeside står der, at disse lande *"offer many promising coal mines yet to be developed"*. Og uddyber længere nede: *"we are endeavoring to foster our coal mining business in these countries into one of our future core businesses based on a long-range perspective."*²⁵ Dette stemmer dårligt overens med Parisaftalen.

I rapporten fra 2019 meddelte Sumitomo også, at selskabet i 2035 sigter mod at ændre deres fordeling af energikilder på følgende måde: kul fra 50% til 30%, gas fra 30% til 40% og vedvarende energi fra 20% til 30%. Da det kun indebærer en relativ reduktion af kul, og selskabet samtidig sigter mod en større samlet energiproduktion, så kan Sumitomo faktisk i overensstemmelse med denne politik stadig udvide deres absolutte kulkapacitet. Sumitomos målsætning er utilstrækkelig - selskabet burde stoppe alle nye kuludvidelser med det samme.

EN KILDE TIL EKSTREM FORURENING

Alle kulkraftværker forurener, men Sumitomos kulkraftværk i Vietnam 'Van Phong 1' vil forurene 4-9 gange så meget, som nye kulkraftværker de fleste andre steder i verden må forurene. Kulkraftværker er en stor kilde til luftforurening i Vietnam og tusindvis dør for tidligt af den grund. Det estimeres, at Van Phong 1 vil lede til 60 yderligere dødsfald om året - i dens 30-årige levetid vil det blive 1.900 dødsfald.¹

SUMITOMO LEDER EFTER MERE OLIE OG GAS

Som nævnt har Sumitomo en målsætning om at forøge deres gaskapacitet med ti procentpoint frem mod 2035. De udvider blandt andet i Storbritanniens del af Nordsøen, hvor Sumitomo i 2018 fik tre licenser til at udvinde olie og gas. I dag er Sumitomo stadig i gang med at undersøge og udvikle felterne.²⁶ Det sker på trods af at reserveerne i de olie- og gasfelter, som allerede er i drift, vil medføre en temperaturstigning på mere end 1,5 grader. Selv hvis man ikke medregner kul.²⁷ Bankernes penge i Sumitomo og Uniper/Fortum viser, at Danske Bank og Nordea har brug for nye regler for kul - men også for olie og gas.

²¹ Sumitomo Corporation's Dirty Energy Trade (dec. 2019)

²² Divestment Trends in Japan's International Coal Business (jan. 2020)

²³ De resterende fire er: Marubeni, Mitsubishi Corporation, Itochu og Mitsui Bissan (Danske Bank og Nordea har investeringer i sidstnævntes moderselskab Mitsui & Co.)

²⁴ Sumitomo Corporation - Integrated Report 2019 (aug. 2019)

²⁵ <https://www.sumitomocorp.com/en/asia-oceania/business/case/group/242>

²⁶ <https://www.sumitomocorp.com/en/africa/news/release/2018/group/10540>

²⁷ The Sky's Limit (sept. 2016)

BANKERNES KLIMAPOLITIKKER

Danske Bank og Nordeas investeringer og lån holder hånden under virksomheder, der forværrer klimakrisen. Danske bankkunders penge risikerer at ende i kulkraftværker. Selvom begge banker i 2019 offentliggjorde nye klimapolitikker, så er de langt fra at løse problemet.

Både Danske bank og Nordea har visse begrænsninger på deres lån direkte til kulaktiviteter og investeringer i kulselskaber. Men disse regler er langt fra tilstrækkelige.

KUN FÅ KULAKTIVITETER BEGRÆNSES

Nordea oplyser til Mellemløst Samvirke, at de ikke vil give lån direkte til kuludvinding og kulkraftværker, men dette er endnu ikke i Nordeas offentlige klimapolitik. Nordea vil ifølge deres klimapolitik ikke investere i virksomheder med stor kulminedrift - det indebærer virksomheder, der får mere end 10% af deres indkomst fra minedrift relateret til termisk kul og mere end 30% på alt kuludvinding.²⁸ Det er problematisk, at dette ikke inkluderer andre aktiviteter end minedrift i den termiske kulsektor.²⁹

Danske Banks klimapolitik er trods alt mere omfattende. Danske Bank finansierer ikke direkte kulminer og heller ikke virksomheder, der får 30% eller mere af deres indkomst fra termisk kulminedrift og/eller kulkraftværker.³⁰ Til forskel fra Nordea inkluderer det altså også kulkraftværker. Men det burde indeholde de fleste aktiviteter i den termiske kulværdikæde - f.eks. etableringen af kraftværkerne, handel, transport og forarbejdning af kul.

Konsekvensen af denne politik er, at Danske Bank og Nordea kan investere i selskaber, der har en diversificeret portefølje i kulsektoren eller f.eks. i olie og gas. Sålænge størstedelen af virksomhedens indkomst ikke kommer specifikt fra kuludvinding (og i Danske Banks tilfælde kulkraftværker). Det er muligvis derfor Danske Bank og Nordea kan investere i Sumitomo og har for næsten en milliard kr. i de fem største kulselskaber i Japan - disse selskaber er nemlig involveret i hele kulværdikæden.³¹

INGEN REGLER FOR KONVENTIONEL OLIE OG GAS

Der er yderligere to grundlæggende problemer ved Nordea og Danske Banks politikker: 1) De stopper ikke finansielle ydelser til virksomheder, der udvider deres kulaktiviteter specifikt. 2) De har ingen politik for olie og gas, der er udvundet på konventionel vis.³² Det betyder, at Nordea og Danske Bank heller ikke stopper investeringer og lån til virksomheder som Sumitomo og Uniper/Fortum af den grund, at de laver nye projekter i enten olie eller gas.

²⁸ Nordea Position Statement Climate Change (maj 2019)

²⁹ I Nordeas klimapolitik fremgår det, at banken ikke ønsker at indgå nye bankrelationer med virksomheder, der overvejende er afhængig af termisk kul. Men der er ingen faste kriterier for, hvad dette indebærer.

³⁰ Danske Bank Position Statement Climate Change (sept. 2019)

³¹ Divestment Trends in Japan's International Coal Business (jan. 2020)

³² Begge banker har regler for olieudvinding fra tjæresand.

ANBEFALINGER TIL BANKERNE

Mens Danske Bank og Nordea anerkender Parisaftalen, så er deres investeringspolitikker i modstrid med den. Begge banker bør derfor lave nye regler for, hvad de finansierer og hvilke selskaber, de investerer i. Det er ikke nok at stoppe direkte projektf finansiering, da generelle lån og investeringer også tilfører midler til de fossile aktiviteter.

A. STOP FOR NYE FOSSILE AKTIVITETER

Banker bør stoppe al finansiering af nye fossile projekter og alle deres finansielle ydelser til selskaber, der laver ny fossil infrastruktur og udvinding. Det indebærer bl.a. kraftværker og rørledninger. Nye fossile projekter vil have en lang levetid og være i konflikt med Parisaftalens målsætninger. Og der skal ikke søges efter flere fossile ressourcer, da en stor del af de allerede kendte fossile reserver blive i jorden for at holde temperaturstigningerne under 2 grader. Hhv. 80%, 50% og 30% af de kendte reserver af kul, gas og olie.³³

B. STOP INVESTERINGER I FOSSILE VIRKSOMHEDER

Det er ikke nok blot at undgå nye fossile projekter, da vi skal reducere brugen af fossile brændsler dramatisk. Hvis virksomheder i dag stadig baserer deres forretningsmodel på fossile brændsler, så er det ikke realistisk, at bankerne kan ændre dette med aktivt ejerskab.

Det bedste incitament til forandring er, hvis bankerne laver konkrete grænser for, hvor meget virksomheder må være involveret i fossile brændsler. Det sender et klart signal til selskaberne om konsekvenserne ved ikke at omstille sig – og fordelene ved at gøre det.

Banker bør i dag afhænde investeringer og lån til selskaber, der har mere end 20% af deres indkomst fra termisk kul. Denne grænse skal strammes løbende frem mod et komplet stop i 2030 for finansielle ydelser til selskaber, der har kulaktiviteter.

Banker i Danmark bør ligeledes stoppe investeringer og finansiering af olie- og gasselskaber.

ANBEFALINGER TIL REGERINGEN

Der er både brug for, at de enkelte banker i Danmark går forrest med nye klimapolitikker, men også at der kommer regler og regulering af finanssektoren som helhed. Der er brug for at handle hurtigt og på mange fronter, hvis vi ikke skal binde os til en fossil fremtid

A. KONKRETE MÅL I KLIMAPLAN

I marts offentliggjorde det regeringsnedsatte klimapartnerskab for finanssektoren sin køreplan.³⁴ Men den indeholder intet om, at den danske finanssektor bør stoppe investeringer i fossile brændsler. Det er ikke godt nok. I regeringens klimaplaner er det væsentligt, at der laves specifikke mål for udfasningen af alle finansielle ydelser til fossile projekter og selskaber.

B. ET GRØNNERE FINANSTILSYN

Regeringen bør give Finanstilsynet et stærkere mandat til at holde opsyn med klimarisici og de finansielle virksomheders efterlevelse af Parisaftalen. Finanstilsynet er begyndt at rejse spørgsmål vedr. klimarisici,³⁵ men der er behov for markant mere.

Andre lande har tilsynsmyndigheder, der har en mere aktiv rolle på klimaområdet. F.eks. har tilsynsmyndigheden i Sverige fået til opgave af regeringen at rapportere på, hvorvidt de finansielle aktører i Sverige lever op til 1,5 graders målsætningen. Det sker som afsæt for yderligere tiltag på området.³⁶ Dette bør være et eksempel til efterfølgelse i Danmark.

Finanstilsynet er medlem af netværket mellem tilsynsmyndigheder og centralbanker fra en lang række lande kaldet "Network for Greening the Financial System" (NGFS). NGFS anbefaler i deres seneste rapport tilsynsmyndigheder at lave en vurdering af klima-risici i den finansielle sektor.³⁷ Det bør bl.a. inkludere risikoen ved klimabelastende investeringer, anbefalinger til regeringen og en offentlig deling af resultaterne. Regeringen bør sikre det nødvendige politiske mandat og ressourcer til Finanstilsynet, så det kan efterleve anbefalingerne.

C. SKAT PÅ SORTE INVESTERINGER

Regeringen bør nedsætte en arbejdsgruppe, der skal undersøge mulighederne for en højere aktieskat på sorte og ikke-bæredygtige investeringer med afsæt i EU's taksonomi for bæredygtig finansiering. En differentieret beskatning vil øge incitamentet til at foretage de nødvendige grønne investeringer og fravælge de sorte.

³³ <https://www.nature.com/articles/517150a?draft=collection>

³⁴ <https://finansdanmark.dk/aktuelle-emner/finanssektorens-klimapartnerskab-forum-for-baeredygtig-finans/om-finanssektorens-klimapartnerskab/>

³⁵ https://www.finanstilsynet.dk/nyheder-og-presse/pressemeddelelser/2019/julebrev_baeredygtighed_131219

³⁶ <https://www.government.se/press-releases/2020/04/swedish-financial-supervisory-authority-to-monitor-climate-reporting-of-financial-market-actors/>

³⁷ Guide for Supervisors - Integrating climate-related and environmental risks into prudential supervision (maj 2020)

OM NOTATET

Dataen fra dette notat kommer fra The Global Coal Exit List, der er offentligt tilgængeligt på coalexit.org, og som er udarbejdet af organisationen Urgewald. Den online database blev brugt for at finde frem til de kulvirksomheder, Danske Bank og Nordea finansierer.

Dette blev holdt op imod en liste over alle registrerede kuludviklere i verden, som også er offentligt tilgængeligt på coalexit.org. Denne data er fra sept. 2020 og blev tjekket op imod Danske Bank og Nordeas seneste eksklusionslister fra marts 2020 og bankernes kommentarer til dataen.

The Global Coal Exit List blev lanceret i 2017 og bliver i dag brugt af mere end 200 finansielle investorer – heriblandt store investorer som AXA. Kvaliteten af The Global Coal Exit List er blevet anerkendt af mange finansielle institutioner omkring i verden. ET Index, der er en ledende uafhængig udbyder af klimadata til finanssektoren, kalder det et "fremragende værktøj".³⁸ For yderligere information om dataen se: coalexit.org

Vi har fremlagt dette notat for Danske Bank og Nordea og bad dem kommentere på det og besvare en række spørgsmål inden for 11 dage. Vi har lavet mindre ændringer i notatet for at tage højde for deres kommentarer.

Notatet er udarbejdet af Eigil Johannisson, der er politikmedarbejder i Mellempfolkeligt Samvirke. Spørgsmål kan stilles til politisk chef Lars Koch på lak@ms.dk

